

titudinem, et hanc dicimus in praesenti intervenire, ut ostensum est, non tamen semper inveniri, ut quando dubium antecessit possessionem, et in casibus similibus.

CAPUT VI.

DE OBLIGATIONE VOTI QUOD VALOREM EJUS.

1. *Proponitur status questionis.* — *Prima conditio, faciens votum irritabile, est aetas.* — Superest ut dicamus de alia parte proposita, quando constat de voto facto, dubitatur autem de valore, vel duratione ejus, an servandum sit. Hæc autem dubitatio ex multis capitibus oriri potest, juxta varia impedimenta, quæ possunt auferre valorem voti. Unum est pendens ex lege positiva, et hoc non habet locum nisi in voto solemni religiosæ professionis, et ideo illud nunc omittimus in proprium tractatum. Nam circa vota simplicia seu per se sumpta non sunt per legem ecclesiasticam introducta impedimenta omnino irritantia valorem voti, præter ea quæ jus naturale dictat; sunt autem aliquæ conditions, cum quibus factum votum est irritabile, et pendent ex jure humano, ut quod votum sit factum ante decimum quartum aetatis annum. Et in his probabiliter censeo, in easu dubio, judicandum esse votum infirmum, seu irritabile. Ratio est, quia favores sunt ampliandi; pertinet autem ad favorem, ut talia vota irritabilia sint. Qui favor non solum personarum, sed ipsius etiam religionis et divini cultus censendus est, quia talia vota facile franguntur, et ideo consultius est ut irritari valeant. Et hoc confirmat exemplum supra adductum de casibus reservatis, qui absolute dicti includunt tantum casus moraliter certos; ita enim vota non irritabilia illa tantum censentur, quæ constat habuisse tales vel tales conditions; nam, sicut reservatio, ita exemptio a potestate irritantis videtur odiosa et restringenda. Denique ibi etiam potest applicari principium, quod melior sit conditio possidentis, quia dum non probatur, verbi gratia, impuberem pervenisse ad pubertatem, semper est quasi in possessione parentis, et ex dicendis hoc magis constabit, viderique potest Saneius, dicta disput. 41, lib. 2, num. 39.

2. *Secunda conditio, vel impedimentum, est defectus voluntatis.* — Aliud impedimentum valoris voti ex natura rei esse potest ex parte voluntatis voventis, ut quando constat aliquem verba votandi emisisse, dubium autem est an habuerit intentionem votandi, aut se obligan-

di, vel, licet de intentione constet, dubium est an fuerit cum sufficienti usu rationis, vel propter defectum aetatis, vel propter vehementem iram, vel timorem, aut aliam similem passionem. Et pro his casibus non potest una generalis regula constitui, præter hanc, utendum esse prudentibus conjecturis ad judicium ferendum de valore voti. Primo igitur quando ambiguitas voti tota est de intentione et consensu voventis, considerandum imprimis videtur, an dubium sit de sensu in quo verba voti dicta fuere, an, scilicet, dicta fuerint ad significandam promissionem vel solum propositionem. Et tunc dicimus, quando, facto examine sue intentionis, votans non potuerit certus de illa redi, nec probabile judicium proferre, tunc spectandam esse proprietatem et vim verborum; nam si in rigore et proprietate non significant promissionem, manifestum est non obligare; item si sunt ambigua, et in rigore possunt utrumque sensum proprie reddere, benignior interpretatio facienda est, ut non inducant obligationem: hoc enim probant omnia adducta in praecedenti capite.

3. *Quomodo per vim verborum judicandum sit certum votum.* — At vero si verba in rigore significant promissionem solam, et non constat de intentione extrahendi illa a propria significatione, licet non constet positive de intentione se obligandi, aut vere promittendi, tale votum obligat, et non votum dubium, sed moraliter certum judicandum est. Ratio est, quia ibi est maxima presumptione, quæ humano modo esse potest, de veritate voti, et sufficiens motivum ad probabiliter judicandum, tale votum factum esse cum intentione votandi: quia verba de se sunt sufficientia signa animi, ubi contrarium non constat; ut enim ait jurisconsulus in leg. Labeo, ft. de Supellectil. leg.: *Nemo dicere presumitur quod non sentit.* Item, quia, facta non sunt in deteriori partem interpretanda, cap. 2, Ext. de Regul. jur. At vero in dicto casu talis intentio ita erat necessaria verbis, ut sine illa non possent verba sine peccato proferri; ergo non possunt ita intelligi, nec illo titulo potest quispiam excusari ab obligatione; nemo enim excusari potest ab obligatione, presumendo in facto suo præterito culpam, ut supra etiam de juramento dixi. Item quia alias innumera vota jam facta adderentur incerta, et eluderetur eorum obligatio, si sufficeret sola non recordatio positiva (ut sic dicam) intentionis se obligandi.

4. *Declaratur amplius hæc certitudo et obli-*

gatio. — Quapropter multo majori ratione, quoties aliquis non dubitat quin verba voti dixerit in sensu promissorio, seu ad promittendum exterius, licet dubitet an ficta vel ex animo illa dixerit, obligandus est ad servandum votum, nisi tot tamque probabiles conjecturae sint in contrarium, ut determinent intellectum ad judicandum ficta vobis. Ratio est eadem, quia eo ipso quod tales conjecturæ non adsunt, est moralis ac vehemens presumptione pro voto. Et quia etiam tunc non est culpa presumenda, fictio autem illa non fuisse sine culpa. Denique in his casibus possessio magis favet voto et Deo, quam voventi, nam tunc jam satis constat ligatum fuisse voventem verbis oris sui, quantum est ex parte illorum, et non constat de contrario impedimento voluntario; ergo jus et presumptione est pro voto. Atque hoc a fortiori sentiunt auctores primæ sententiae allegati capite praecedenti, et alii, quos in simili de juramento citavimus, lib. 2, c. 26; et ita est intelligendus Anton., in 2 part., tit. 11, c. 2, Notab. 6, cum dicit, hoc esse tutius, nimirum ita ut aliud tutum non sit.

5. *An votum obliget quando de sufficienti usu rationis radicali dubitatur.* — Secundo, quando de verbis et intentione constat, dubitatur autem de usu rationis, distinguendum videtur, an dubium sit de defectu radicali (ut ita dicam) seu naturali facultate ad utendum ratione, qualis in pueris invenitur, vel de accidentalis impedimento, quod solet ad tempus tollere aptitudinem ad utendum ratione, ut est ebrietas, somnus, phrenesis ex febri, vel alia simili causa; vel solum est subita commotio, et præcipitatio in votando, ratione cuius solum dubitatur de actuali usu rationis sufficiente. In primo casu, Soto, dicto lib. 7, q. 3, art. 2, non solum dicit votum in eo casu non obligare, sed notabilem regulam statuit, *quoties votum est factum ante legitimum tempus pubertatis, non obligare in conscientia, nisi votans sit illa certus, quod tunc habuerit usum rationis, ut nulla aut tenuissima apud viros prudentes reliqua fiat dubitatio contrarie opinionis.* Et hanc sententiam sequuntur aliqui Moderni, ut refert Sanc., lib. 1, disp. 9, n. 12. Ipse vero, in n. 14, distinguit de tempore ante septennium, vel post; nam in priori tempore probandam censem Soti opinionem, non autem in posteriori.

6. Et certe rationes Soti nullo modo procedunt de tota aetate ante pubertatem, nec de toto secundo septennio. Prima enim ratio ejus

est, quia jus non presumit in impubere usum rationis; ergo non est in contrarium adiungendus, nisi luculenter id ratio convicerit. Hujus autem rationis antecedens verum est de primo septennio aetatis, non de toto tempore impubertatis; nam jus censem sponsalia, post septennium aetatis facta, esse valida: ergo presumit usum rationis in illa aetate, quia sine usu rationis nullus contractus potest esse validus. Et ita sumitur ex d. c. *Juvenis*, et c. *Litteras*, et c. *Accessit*, de Despons. impub., quibus locis interpres id notant. Altera ratio Soti est, quia nemo ante legitimum illud tempus tenetur ecclesiasticis legibus sacramentorum et ieiuniorum; ergo nec votis, nisi clare constet esse doli capacem. Sed illud, quod de praecipitis jejuniorum assumitur, impertinens est ad rem praesentem; quia in eis non tantum consideratur usus rationis, sed etiam vires corporis, unde nec post pubertatem obligant usque ad certum annorum numerum. Quod vero assumitur de praeciptis sacramentorum plane falsum est; nam ante decimum quartum annum tenentur pueri, per se loquendo, audiire Missam et confiteri, quia ordinarie sunt capaces peccati mortalis, et communicare juxta arbitrium confessoris. Quare duæ istæ rationes optime possunt in contrarium retorqueri pro votis emissis a septennio aetatis usque ad annos pubertatis; videntur autem recte procedere pro altera parte de votis emissis ante septennium.

7. *Nullum esse jus quod irritet votum factum ante septennium.* — Addo vero etiam de his votis non esse ferendum judicium ex sola presumptione aetatis, quia presumptione juris non extenditur ad conscientiae forum, quando in illo aliud constat de veritate, si jus non irritavit actum. In praesenti autem nullum jus est, quod irritet votum factum ante septennium (de simplici enim agimus); ergo si constet ante septennium non defuisse sufficientem usum rationis, qui ad peccandum mortaliter sufficeret, votum erit validum et obligans. Nec videtur necessarium, ut id constet tanta certitudine, ut nulla formido vel conjectura in contrarium relinquatur, quia in rebus humanis non postulatur tam exacta certitudo, neque in hoc casu assignatur specialis ratio, ob quam requiratur; ergo sufficiente signa usus rationis, ut moraliter cogant, non obstante praedictio aetatis. Illa enim possunt reddere judicium ita probabile, ut contrarium non possit probabile censi propter solam conjecturam aetatis: quoties

cumque autem judicium est ita probabile, sufficit ad humanam obligationem. Quando autem probabilitas non est tam vehemens, verum est solam conjecturam et præsumptionem ætatis minoris septennio sufficere, ut votum censeatur non obligare. Contrarium vero dicendum est de votis factis post septem annos ætatis, reliquo tempore ante pubertatem; ex yi circumstantiæ ætatis potius præsumitur votum validum, quam nullum, quia in ea ætate jus præsumit usum rationis; nihilominus non potest judicari peccasse mortaliter, sed potius contrarium præsumendum est; ergo idem erit, si dormitando, vel in dubio an sufficienter fuerit expergefactus, votum emiserit; nam sæpe dictum est in hac materia æquiparari votum, et mortale peccatum. Neque contraria præsumptio ex sola ætate et naturali dispositione quicquam juvat; tum quia etiam est naturale hoc impedimentum respectu suæ causæ, et illa supposita, et respectu personæ, solet illa causa esse sufficienter durabilis, vel suis temporibus ordinaria, ac proinde sufficiens ad dubitationem inducendam, non obstante interna dispositione per se conveniente. Tum etiam quia, licet daremus in tali dubio præsumendum esse pro usu rationis in his quæ spectant ad favorem personæ, non tamen in his quæ spectant ad onus et obligationem; nam, ut habet regula juris in 6, *quod in gratiam alicujus conceditur, non debet in odium retrorqueri*; et in simili docet Navar., in Comment. 4, de Regul., num. 72, cum Gloss., Bart. et aliis in Leg. *Qui jurasse, Si Pater, ff. de Jurejurand.*; et Felinus, in cap. ultim., de Præsump., num. 13.

8. *An deobliget a voto impedimentum usus rationis accidentalis.* — Superest dicendum de secundo casu, in quo dubitatur de usu rationis propter impedimentum accidentarium, quod fit aliquando permanens, et solet aptitudinem proximam ad ratiocinandum auferre, ut est somnus, ebrietas, vel quid simile. In quo casu videri potest, non obstante dubio votum obligare. Quia tunc supponitur in persona sufficiens ætas, status, ac interna dispositio per se sufficiens ad usum rationis: ergo nisi contrarium sufficienter probetur, semper judicandum est non defuisse usum rationis, ac subinde votum esse validum; ergo licet dubitetur de usu rationis, votum judicandum est validum. Confirmatur, quia dubium non sufficit ad probandum impedimentum; ergo cum homo sit quasi in possessione usus rationis, pro illo præsumitur in casu dubio; ergo et pro voto et valore ejus.

9. Nihilominus censeo in illo casu, si verum sit dubium de tali impedimento, consequenter etiam esse dubium de voto, ac subinde non obligare. Probatur, quia tunc vere dubitatur de valore voti, et nulla est sufficiens ratio præsumendi usum rationis, existente tali dubio. Quia hæc impedimenta licet non sint

perpetua, tamen sunt naturalia, suppositis talibus causis; ergo quoties jure dubitatur de tali impedimento, dubitatur consequenter de toto valore actus, et consequenter etiam de obligatione. Et declaratur exemplo: nam qui passus est pollutionem in somnis, licet dubitet an in eo punto temporis habuerit sufficientem usum rationis, necne, nihilominus non potest judicari peccasse mortaliter, sed potius contrarium præsumendum est; ergo idem erit, si dormitando, vel in dubio an sufficienter fuerit expergefactus, votum emiserit; nam sæpe dictum est in hac materia æquiparari votum, et mortale peccatum. Neque contraria præsumptio ex sola ætate et naturali dispositione quicquam juvat; tum quia etiam est naturale hoc impedimentum respectu suæ causæ, et illa supposita, et respectu personæ, solet illa causa esse sufficienter durabilis, vel suis temporibus ordinaria, ac proinde sufficiens ad dubitationem inducendam, non obstante interna dispositione per se conveniente. Tum etiam quia, licet daremus in tali dubio præsumendum esse pro usu rationis in his quæ spectant ad favorem personæ, non tamen in his quæ spectant ad onus et obligationem; nam, ut habet regula juris in 6, *quod in gratiam alicujus conceditur, non debet in odium retrorqueri*; et in simili docet Navar., in Comment. 4, de Regul., num. 72, cum Gloss., Bart. et aliis in Leg. *Qui jurasse, Si Pater, ff. de Jurejurand.*; et Felinus, in cap. ultim., de Præsump., num. 13.

10. *An obliget votum enissum in subita passione.* — At vero in tertio casu de subita passione, vel præcipitatione orta ex transeunte occasione, non videtur esse eadem ratio: quia similis commotio non solet omnino absorbere usum rationis, ita ut tollat libertatem sufficientem ad peccandum mortaliter, sed solum perfectam deliberationem, et ideo non videtur inde oriri sufficiens dubium quod obligacionem voti impedit. Confirmatur, quia licet interdum hujusmodi passio tollat usum rationis omnino, raro tamen id contingit; quæ autem raro contingunt, non præsumuntur, nisi sufficienter probentur; ergo. Atque ita sentit Panormitanus, in cap. *Dudum*, de Convers. conjug., num. 8; et Felin., cum aliis, in cap. *Sicut ex litteris*, de Jurejurand., n. 8. Qui maxime videntur loqui in foro exteriori; tamen, quia hoc non fundatur in falsa præsumptione, sed in vera et probabili conjectura, idem dicendum erit in foro interiori. Solum adverto in hoc casu (et idem fere est de cæ-

ris) aliud esse, querere an, stante vero dubio de usu rationis actuali, et sufficiente ad liberum consensum, nascatur obligatio; aliud vero esse, querere quando sit vel non sit tale dubium. In priori quesito, semper verum est, stante hypothesi quod tale dubium negativum verum sit, votum non obligare, quia est dubium an sit votum, et ita procedunt omnia supra dicta. Dicti ergo auctores propriæ tractant secundam quæstionem, et in eo sensu dicunt, votum factum ex calore iracundiae, si non constet positive, et per judicium fere certum, abstulisse usum rationis, obligare, quia solus calor iracundiae per se non sufficit ad constituendum morale dubium de sufficienti usu rationis, nisi alia circumstantiae accedant. Et in hoc sensu recte procedit dicta resolutio, et conjecturæ quæ ostendunt in hoc esse diversitatem aliquam inter hunc casum, et duos præcedentes.

11. *An votum, de cuius materia dubitatur an sit licita, obliget.* — Tertio, potest dubitari de valore voti ex parte materiæ, quia dubitatur an sit licita vel illicita, et in hoc casu contendunt aliqui moderni, tale votum non obligare; tum quia etiam tunc res est dubia, et ita procedit regula, ut in dubio melior sit conditio possidentis: parum enim videtur referre quod dubium ex hoc vel illo capite nascatur, si de facto totum votum, valor ac obligatio ejus, dubia reddantur; tum etiam quia servando tale votum exponitur quis periculo peccandi, quia ad implendum votum facturus est rem, de qua dubitat an sit peccatum; tum denique quia dubitans an voverit talem vel talem materiam, non obligatur ad eam de qua dubitat; ergo similiter, etc.

12. Nihilominus contrarium censeo verius absolute loquendo, nimurum, tale votum obligare ad sui observationem vel non transgressionem, dummodo in illius observantia prudens ac debitus modus servetur. Priorem partem probo primo ex his quæ in simili casu de juramento, dict. cap. 26, dixi. Nam sine dubio est eadem utriusque ratio. Dixi autem ibi juramentum promissorum, in quo dubitatur de honestate materiæ, non esse de se nullum, sed obligare. Cujus argumentum est, quia indiget dispensatione vel declaratione Prælati, ut ex D. Thoma, et multis auctoribus allegavi, qui omnes possunt pro hac parte allegari, propter æquiparationem voti cum juramento. Et ita illa expresse æquiparat in hoc puncto Glossa in cap. *Magna*, de Voto, verb. *Noluisti*, et sequitur ibi Anton., num. 14;

et in simili idem docet Rosel., referens Arched., *Votum*, 5, n. 6, in fine; Navarrus, cap. 12, num. 54, vers. *Vigesimo sexto*. Et expresse Anton., secunda parte, titulo undecimo, c. 4, § 2, in ultimis verbis. Et probatur primo, quia ille, qui sic dubitat, certus est se vovisse, et quantum est ex parte sua se obligasse; ergo non potest propter dubium solum ex parte materiæ excusari, et pro nihilo votum habere, quia dubium illud jam non favet illi tanquam possidenti libertatem suam, quandoquidem certus est, se voluisse obligare. Secundo, declaratur in hunc modum, quia ad valorem voti duo necessaria sunt: unum est, ut homo velit se obligare seu vovere; aliud est, ut Deus acceptet; quando ergo est dubium ex parte materiæ, non est dubium de valore voti ex parte voluntatis voventis, sed est dubium ex parte Dei acceptantis; ergo cum homo de voluntate sua sit certus, saltem procurare debet ut de divina acceptatione certior fiat; ergo debet consulere Christi Vicarium in eo dubio, ut vel dispensem, vel interpretetur. Unde argumentor tertio: nam votum includit illam conditionem, Si hoc fuerit possibile aut licitum; ergo tale votum sub ratione saltem conditionati non est dubium, sed certum, atque adeo sub ea ratione possessio est ex parte voti, seu Dei; ergo cum dubium tantum sit, an conditio fuerit explata, necne, non est cur vovens, sua auctoritate et arbitrio, rem in suum favorem interpretetur, et votum despiciat, sed tenetur saltem Prælati arbitrium, aut interpretationem, vel dispensationem procurare. Et hæc est sine dubio communis mens Theologorum, quæ sola tuta et secura appetat.

13. *Limitatio apponenda resolutioni.* — Addidi autem in posteriori parte, necessariam esse prudentiam in talis voti executionem; quia stante dubio practico, an res promissa liceat, non potest quis progredi ad voti executionem, quia esset temeraria, et periculo peccandi exposita. Nec sufficit ad expellendum dubium practicum necessitas implendi votum, quia votum est valde extrinsecum, et in eo faciendo non intervenit voluntas superioris, quæ preferenda sit dubio, sed intervenit propria voluntas, quæ non habet illam prærogativam, ut per se constat. Quando ergo tale oritur dubium, tenetur vovens ita se gerere, ut nec exequatur nec transgrediatur votum, priusquam rem examinet, et dubium repellat. Quod si nee per se, nec prudentum arbitrio potuerit sufficienter reddi certus saltem prac-

tice de incapacitate materiae ad voti obligationem, debet dispensationem aut interpretationem Prælati procurare. Quod si antequam hanc diligentiam facere valeat, sit necessarium votum exequi vel omittere, tunc excusabitur ab impletione voti, quia potest judicium certum formare, quod pro tunc non obligat; quia sicut Deo non placent prava obsequia, ita nec illa in quibus imminent pravitatis periculum, quod evitari non potest.

14. Quando sum certus de emissione voti, sed dubito de impletione, teneor ad illud. — Unde constat idem cum proportione esse dicendum, quoties post votum certum et obligatorium oritur dubium ex mutatione materiae; nam si non potest depelli dubium per privatam diligentiam circa cognitionem facti aut juris, utendum est dispensatione aut interpretatione superioris, quoad fieri possit. Si autem non potest, cavendum est periculum peccandi; si autem hoc periculum non imminent, servandum est votum, nisi tam grave incommodum timeatur, ut moraliter constet non fuisse intentionem voventis se obligare cum tanto discrimine, juxta principia posita capite tertie. Ex quo tandem constat quid dicendum sit, quando votum est certum omni ex parte, solumque inciditur in dubium an fuerit impletum, necne? Tunc enim si non potest quis saltem probabiliter judicare se implevisse votum, tenetur illud servare, quia debitum est certum, et ideo quamdiu solutio est incerta, jus possessionis favet creditori, ut ex materia de justitia constat.

CAPUT VII.

QUOMODO VOTUM INTERPRETANDUM SIT, QUANDO MATERIA EJUS CERTA ET DETERMINATA NON EST?

1. Hæc difficultas maxime locum habet in circumstantia materiae promissæ, quamvis interdum etiam versetur circa aliquid quod ad substantiam materiae pertinet, ut videbimus. Ratio autem difficultatis est, quia votum non obligat, nisi ad ea quæ vovens intendit et vult; sepe autem vovens in promissione non determinat omnes circumstantias actus promissi, et interdum non satis declarat quid in eo comprehendatur; merito ergo dubitatur quomodo possit tunc votum obligare. Vel si ad circumstantias non obligat, quomodo obligare possit ad nudam substantiam actus, quæ sine circumstantiis exerceri non potest. Vel denique

quomodo in observatione voti illæ determinandæ sint, si sub votum non cadunt. Quæ difficultas petit fere omnia, quæ de hac voti obligatione dicenda supersunt, quæ declarabuntur commode assignando prius alias generales regulas in hoc capite, et in sequentibus ad particulares circumstantias illas applicando.

2. Pro generalibus autem regulis constitutis tria capita distinguenda sunt, ex quibus discerni potest ac debet, quando aut quomodo obligat votum ad determinatas circumstantias; videlicet, intentio voventis, natura voti, seu materiæ ejus, et verba quibus votum exprimitur aut interioris concipitur. Probatur, quia hæc sunt per se requisita in voto, praesertim humano: nam intentio est prima radix hujus obligationis, ut saepe dictum est, quia ejus obligatio voluntarie assumitur, et ideo per intentionem determinari potest ad tales vel tales circumstantias. Hæc autem intentio ordinarie accommodatur materiæ voti; explicatur autem per verba, ita ut etiam dum interioris concipitur, per mentalia verba insinuerit, ut supra declaratum est. Ergo, per se loquendo, optime ex his principiis declarabuntur circumstantiae voti. Verum est tamen, etiam aliunde fieri posse conjecturam, ut ex occasione vovendi, ex modo, et similibus, quæ magis accidentalia sunt, et ad verba reduci possunt, quia ordinarie in tantum considerantur, in quantum ad sensum verborum explicandum conferunt.

3. *Prima assertio: si vovens determinate et expresse intendit omnes circumstantias voti, quibus vult obligari, ad illas etiam tenetur.* — Dieo ergo primo: si vovens determinate et satis expresse intendit omnes circumstantias, cum quibus vult obligari ad votum servandum, ad illas obligat votum per se loquendo, et cum illis sufficienter implebitur, et tunc si illæ voluntarie omittantur, ex ea parte violabitur votum. Hoc totum certum est ex illo principio, quod tota obligatio voti pendet ex intentione voventis, juxta illud Deuteron. 23: *Facies sicut promisisti Domino Deo tuo, et propria voluntate, et ore tuo locutus es.* Propria ergo voluntas seu intentio est regula obligationis, juxta c. *Cum dilecti, cum similibus,* de Donat., ubi id notatur ab auctoribus. Et ratio est, quia hæc voluntariae obligationes a voluntate trahunt originem, et ipsa sola est efficax ad inducendam, vel definiendam obligationem, quando ex parte objecti et circumstantiarum non est repugnativa, quod in praesenti supponimus; nam loquimur de circum-

CAP. VII. QUOMODO VOTUM SIT INTERPRETANDUM QUANDO, ETC.

945

stantiis honestis, et aptis ad votum impletendum. Et ita in hac regula nulla est controversia vel difficultas quoad obligationem, stante possibilitate.

4. *An casset obligatio voti, quando circumstantiae non possunt servari.* — *Resolutio dubii.* — Solum potest interrogari, quando circumstantiae a vovente intentæ non possunt servari, cassetne obligatio voti, etiamsi actus quoad substantiam cum aliis circumstantiis servari possit. Sed hoc per eamdem intentionem determinandum est. Considerandum est enim an illa circumstantia, quæ impleri non potest, ita fuerit principaliter intenta, ut vovens non habuerit animum se obligandi sine illa, ita ut fuerit intenta tanquam conditio necessaria ad substantialem obligationem voti: tunc enim illa deficiente cessat tota obligatio voti, non vero alias. Ratio utriusque facilis est, quia in priori casu circumstantia reducitur in substantiale objectum respectu talis intentionis voventis; vel certe intentio substantiae non est absoluta, sed cum tali conditione, quæ non impletur, et ideo cessat obligatio. In posteriori autem casu, intentio de substantia actus et obligatione ejus est principalis et absoluta, circumstantia autem solum est ut modus accessorius, et ideo principale non cessat, deficiente accessorio. Quando autem intentio sit talis, si fuerit expressa, per illam satis constabit sin minus, aliis conjecturis et regulis utendum est ad judicium de illa ferendum, iuxta infra dicenda.

5. *Confirmatur ab exemplis.* — Duobus exemplis potest hoc declarari sumptis ex D. Thoma et Cajetano. Unum est de illo, qui vovit sumere statum religiosum in tali monasterio, quæ determinatio pertinet ad circumstantiam voti, et de illa dicit D. Thomas, art. 3, ad 2, quod si vovens principalem intentionem suam direxit ad tale monasterium propter complacentiam in illo, solum tenetur facere quod in se est, ut illud ingrediatur; quod si non possit, quia non recipitur, liber a voto manet; secus vero esse, si principaliter intendit illam religionem, et secundario talem locum. De quo exemplo plura in sequenti volume, tractando in particulari de voto religiosis. Aliud exemplum est de voto feminæ, quæ vovit servare perpetuam virginitatem: quod etiam attigit D. Thomas in eadem solutione, inquirensan, si semel perdidit virginitatem, amplius voto obligetur ad servandam castitatem, quod pertinet ad circumstantiam *Quid.* Et respondet D. Thomas debere servare quod

7. *Fit clarior res exemplis.* — Primum sit proxime adductum de voto virginitatis: nam si non satis certo constet de intentione limitante illam materiam modo proxime declarato, votum illud de se obligat ad abstinentium